

Jelena OBRADOVIĆ MOJAŠ
Sveučilište u Dubrovniku
HR-20000 Dubrovnik
jelena.obradovic@hrt.hr

UDK:929(497.5)
Izvorni znanstveni rad
Original scientific paper
Primljeno: 2. listopada 2020.

KORČULANSKO ISHODIŠTE CARLOTTE DE ZAMAGNA CALEBICH (1870.-1962.)

SAŽETAK

Na temelju arhivske građe i korespondencije s potomcima, rad rekonstruira životopis Carlote de Zamagna Calebich (Korčula, 1870. - Padova, 1962.). Njeni životni ciklusi otkrivaju 'prostor žene' koncem 19. i u prvoj polovici 20. stoljeća, mentalitet i snagu majčinstva. Propitivanja različitih aspekata njene uloge i statusa unutar obiteljskih i društvenih odnosa, razotkrila su i dosad nepoznate podatke o putanjama i sudbinama potomaka raseljene dubrovačke vlastele čijem je krugu Carlottina obitelj pripadala još iz vremena Dubrovačke Republike.

KLJUČNE RIJEČI: *Carlotta de Zamagna Calebich, 19. stoljeće, biografija, majčinstvo, povijest žene, Dubrovnik, Korčula, Zadar, Padova.*

O Carlotti de Zamagna, supruzi Božana Kalebića (Natale Calebich *1862.), rođenoj u gradu Korčuli 1870. dosad nije pisano. Žene minulih vremena svojim su imenom i prezimenom iz tišine vlastitih svjetova izranjale u javnosti u sudskim parničnim spisima ili zaslugom umjetničkih postignuća u onoj mjeri koju im je pružalo društveno okružje i svjetonazor. Carlotta de Zamagna, čini se, za sobom nije ostavila tragove koje bi u historiografskim sumiranjima nadilazili okvire ogledala u kojima se koncem 19. stoljeća zrcalila njena uloga

supruga i majke. Za njom su ostali pisani fragmenti obiteljske korespondencije i rijetke 'slike' njena ženskog aktivizma u onodobnom tisku. Fragmenti Carlottine biografije, čak i u krhotinama obiteljskih memorabilija i sačuvanih arhivskih dokumenata, 'vidljivost žene' na prijelazu stoljeća čine jasnijom. Tom tračku svjetlosti koji obasjava ulogu i položaj žene tog vremena, posvećen je ovaj rad.

Carlotta je rođena 7. kolovoza 1870. u gradu Korčuli.¹ Roditelji su joj bili Eloisa (Augusta Silvina rođ. Magrini *1844.-1934.) i Jeronim (Marija Baldasar Petar 1835.-1913.), od kojega je (u kasnijim godinama) nastao ogranak Zamagna u Zadru.² Korčula je, nakon Raba i Šibenika, bila tek jedan od gradova u kojima je njen otac, potomak (padom Dubrovačke Republike razvlaštene) dubrovačke vlastele, obavljao činovničke dužnosti nakon završenog studija prava u Grazu.³ Ne zna se pouzdano u kojoj su kući u gradu Korčuli stanovali, ali je sasvim izvjesno da su na otoku živjeli od kraja 1868. godine.⁴

Upis rođenja i krštenja (Caroline) Carlote de Zamagna u matičnu knjigu 1870. godine.⁵

Carlottin otac bio je službenik Habsburške Monarhije, a njihovo preseljenje na otok vjerojatno je bilo potaknuto novom službom u okviru upravne reforme koja se u to vrijeme odvijala u Dalmaciji. Reformom su bila dokinuta okružna poglavarstva i umjesto njih formirani politički kotarevi među

¹ R.O. obitelji Zamanja, 185, sv. 1, HR-DADU; Nenad Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika* 8. Zagreb, Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2017: 443. U pisanju ovoga rada tijekom pandemijskih okolnosti korona virusa, na pomoći i susretljivosti zahvaljujem arhivistima Biskupijskog arhiva u Dubrovniku i Državnog arhiva u Dubrovniku i Korčuli: Antunu Konculu, Zoranu Peroviću i Tonku Barčotu.

² *Knjiga vjenčanih, Zadar, Sv. Stošija (13.1. 1858.-19.4.1866.)*, str. 53, HR-DAZD-1799; *Osmrtnica contesse Eloise ved. de Zamagna*, kutija br. 41 (N9-11), N11, 189/1, CLXXXIX/1, br. 140 (str. 143), HR-DADU 276; N. Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika* 8: 439, 443.

³ *Razni spisi Namjesništva*, sv. 33, 122, HR-DAZD-88; R.O. obitelji Zamanja, 185, sv. 11, HR-DADU.

⁴ R.O. obitelji Zamanja, 185, sv. 1, HR-DADU.

⁵ *Matične knjige Dubrovačke (nad)biskupije, Matična knjiga rođenih župe Korčula (1861.-1870.)*, sv. 7, str. 96, br. 36, HR-ADB.

kojima je jedan bio na Korčuli.⁶ Iako je Dalmacija Habsbuškoj Monarhiji bila strateški važna, u gospodarskom smislu predstavljala je rubnu pokrajinu u kojoj se nije prepoznavao potencijal razvedene obale, otoka i prirodnih luka. K tomu, bečko ju je državno središte nastojalo izolirati od njena prirodnog etničkog i gospodarskog zaleđa sjeverne Hrvatske, uz ostalo, i zadržavanjem službenog i nastavnog talijanskoga jezika. U razdoblju druge austrijske uprave, teritorijalno-upravna podjela Dalmacije bila je usklađena s upravom ostalih austrijskih pokrajina.⁷ To je razdoblje u Dalmaciji bilo obilježeno općom gospodarskom nerazvijenošću, nedostatkom prometnica i 'preživljavanjem' starih agrarnih odnosa. U demografskom smislu, prostor Dalmacije bio je zahvaćen demografskom tranzicijom oko 1870. godine.⁸

U vrijeme Carlottina rođenja, šezdesetak godina nakon pada Dubrovačke Republike, udio vlastele u ukupnom stanovništvu Dubrovnika bio je minoran. Primjerice, u godini njena rođenja i godinu poslije, u Dubrovniku je od 167 djece, svega njih četvero pripadalo dubrovačkom plemstvu.⁹ Konačno, i Carlottin djed, povjesničar i pjesnik Mato Zamagna Tamarić, rođen u suton Republike kao pripadnik prve generacije razvlaštene vlastele, napustio je Dubrovnik u mladosti i vratio mu se tek u poodmaklim godinama zaslužene mirovine.¹⁰ Za sobom je ostavio bogatu neobjavljenu rukopisnu ostavštinu.¹¹ Sklon pisanju

⁶ Korčula je, nakon mletačke vlasti najprije došla pod kratkotrajnu austrijsku vlast (1797./1806.), potom francusku (1806./13.), rusku (1806./7.) i englesku vladavinu (1813./15.). U razdoblju od 1815. do 1918. otok Korčula bio je u okvirima Habsburške Monarhije. U gradu Korčuli od starine je bila općina koja je zahvaćala čitav otok, ali se reformom iz 1823., Blato s Velom Lukom, Smokvicom i Čarom odvojilo u posebnu općinu. Nije na odmet podsjetiti da je dualizam, uspostavljen nagodbom Austrije i Ugarske 1867., Dalmaciju uz Istru prepustio austrijskoj polovici Monarhije. Nakon upravne reforme u Dalmaciji iz 1868. formirani kotar Korčula sastojao se od općina: Korčula, Blato, Lastovo, Pelješac (sa sjedištem u Orebiću), Trpanj, Kuna i Janjina. Ivana Lazarević, Nenad Vekarić, „Stanovništvo Blata na Korčuli (1870.-1880.): početak demografske tranzicije.“, u: *Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj*, prir. Nenad Vekarić i Božena Vranješ-Šoljan. Zagreb, Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Sveučilište u Dubrovniku, 2009: 221; Frane Ivković, „Ustroj općine Vela Luka.“, u: *Zbornik Vela Luka na putu samosvojnog razvoja*, ur. Franko Mirošević. Vela Luka: Općina Vela Luka, 2000: 172.

⁷ Na čelu pokrajinske uprave bila je Zemaljska vlada (s namjesnikom) potčinjena izravno vladi u Beču. Pokrajina se pak dijelila na okruge sa sjedištima u Zadru, Splitu, Dubrovniku i Kotoru, a administrativno središte pokrajine bilo je u Zadru. Nenad Vekarić, Božena Vranješ-Šoljan, „Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj.“, u: *Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj*, prir. Nenad Vekarić i Božena Vranješ-Šoljan. Zagreb, Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Sveučilište u Dubrovniku, 2009: 18-19; Stijepo Obad, „Putovanje cara Franje Josipa I. po Dalmaciji 1875.“, u: *Dalmacija 1870-ih u svjetlu bečke politike i 'Istočnoga pitanja'*, ur. J. Vrandečić i M. Trogrlić. Zadar: Odjel za povijest Sveučilišta u Zadru, 2007: 39.

⁸ Inače, teorija demografske tranzicije (o promjenama u natalitetu i mortalitetu kao posljedici ukupnog društvenog, gospodarskog i kulturnog razvoja), koju je 1909. afirmirao i argumentirao francuski demograf Adolphe Laundry, razvoj stanovništva sagledava u etapnim ciklusima uvjetovanim tim procesima s osobitim naglaskom na istraživanje čimbenika koji dovode do promjena u reprodukciji. N. Vekarić, B. Vranješ-Šoljan, „Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj.“: 10, 30; Alica Wertheimer-Baletić, *Stanovništvo i razvoj*. Zagreb: Mate d.o.o., 1999: 105, 109.

⁹ Ariana Viollić-Koprivec, Nenad Vekarić, „Krsni i vjenčani kumovu katolika u Dubrovniku (1870.-1871.).“, u: *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 54/2 (2016): 344.

¹⁰ O Matu Zamagni Tamariću opširnije vidi: Jelena Obradović Mojaš, „Mato Zamagna (1800.-1870.), povjesničar i pjesnik.“, u: Mato Zamagna, Jelena Obradović Mojaš, Ivana Lovrić Jović, *Kolende. Transkripcija i studije*. Dubrovnik: Dubrovačke knjižnice, 2018: 79-170.

¹¹ R.O. obitelji Zamanja, 185, sv. 11, HR-DADU.

i bilješkama obiteljske kronologije, intenzivno je bilježio događaje i povode okupljanja u višestoljetnom ljetnikovcu Tamarić na obali rijeke Omble.¹² Taj je ljetnikovac, koji je u 16. stoljeću dao izgraditi davni predak Carlottina djeda, za njihovu obitelj bio istinski *locus amoenus*. U njemu je i nastala većina sačuvane rukopisne ostavštine posvećene članovima obitelji, njihovim putovanjima, navikama, *festama*, rođenjima, radostima i tugama. Osobito su sentimentalni rukopisni fragmenti o djeci, među njima, na žalost, i o onoj koja nisu dugo poživjela u obiteljskoj ljubavi. Jer, iako je nemoguće pouzdano sagledati slike davnih vremena i u njima 'odmjeravati' emocije i ljubav, čini se da nježnosti i obiteljske privrženosti u Carlottinoj obitelji – nije nedostajalo. Na to upućuje bogata korespondencija pažnje i ljupke radosti kojom su, živeći u različitim sredinama i gradovima, međusobno komunicirali, radujući se svakom novom obiteljskom okupljanju u ljetnikovcu na Ombli.

Carlotta je u Korčuli rođena domicilnim porodom, posve uobičajenim u drugoj polovici 19. stoljeća. Njenoj majci Eloisi bio je to peti porod. Vrlo vjerojatno, pomagala joj je primalja. U svijet rodilja i primalja, muškarci (kirurzi) ulazili su tek u porođajima koje su pratile stanovite komplikacije uslijed kojih je liječnička prisutnost bila nužna.¹³ Čini se da pri Carlottinu rođenju komplikacija nije bilo. Prije no što su došli živjeti na Korčulu, u Šibeniku je 1864. rođen Carlottin stariji brat Mato kojeg su od milja zvali Mato Mali. Kao unuk prvijenac, svome je djedu, kojeg je častio i imenom, (raz)otkrio obilje radosti njihovih susreta i nježnih stihova u brojnim prigodnicama.¹⁴ Emotivne stihove pisao je *nono* Mato i dvije godine poslije, kada je Eloisi i Jeru u Šibeniku rođena kći, Carlottina starija sestra.¹⁵ Godinu poslije, rođen je još jedan sin.¹⁶ Uočljivo je da se među sačuvanom rukopisnom ostavštinom ne može naći niti jedna, njima posvećena pjesma. Sačuvane su tek *nonove* čestitke sinu i snahi iz kojih nedvojbeno doznajemo o njihovu rođenju. Stoga, ostaje neodgovoreno pitanje – jesu li (u vrijeme relativno visokog dječjeg mortaliteta), dvogodišnja

¹² Ombla ili Rijeka dubrovačka i danas je bogata graditeljskim nasljeđem renesansnih i baroknih ljetnikovaca i ladanjske kulture iz doba Dubrovačke Republike.

¹³ Inače, proučavanje povijesti porođaja intenziviralo se razvojem socijalne povijesti medicine, osobito, sedamdesetih godina 20. stoljeća kada se u zapadnoj Europi i Sjedinjenim Američkim Državama, pod utjecajem različitih društveno-kulturnih i znanstvenih okolnosti, razvio interes za temu porođaja u okviru povijesti žena. Opširnije o porodima u tom razdoblju: Kristina Puljizević, *U ženskim rukama. Primalje i porođaj u Dubrovniku (1815.-1918.)*. Zagreb, Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2016; Geoffrey Chamberlain, „British maternal mortality in the 19th and early 20th centuries.“, u: *Journal of the Royal Society of Medicine*, Vol. 99/11, 2006: 559–563.

¹⁴ *Pell'onomastico del mio nipotino Matteo Zamagna, figlio del mio figlio Girolamo a Sebenico, 21/9/1866. Augurii; Lettera a Matteo mali Zamagna, 28. 3. 1867. R.O. obitelji Zamanja, 185, sv. 11, HR-DADU.*

¹⁵ *Dopo avuto telegramma che oggi 3/1 1866. e nata una figlia a Sebenico a mio figlio Jero. R.O. obitelji Zamanja, 185, sv. 11, HR-DADU.*

¹⁶ *Pell' nascita di un secondo figlio a mio figlio 17/7/1867. R.O. obitelji Zamanja, 185, sv. 11, HR-DADU.*

djevojčica i jednogodišnji dječak uopće doživjeli obiteljsko preseljenje na Korčulu?

Carlottin djed Mato volio je i u podmakloj starosti, sa suprugom Marijom posjećivati obitelj svoga sina Jera. Tako je dvije godine prije Carlottina rođenja, u zimskim mjesecima 1868., kada je ujedno i dovršavao svoju knjigu o povijesti rodnoga Dubrovnika, posjetio sina i njegovu obitelj na Korčuli.¹⁷ Zajedno su proveli božićne i novogodišnje blagdane koje je pretočio u stihove *Nel giorno del S. Natale dell' anno 1868. durante il pranzo di famiglia a Curzola*.¹⁸ Ponovno su na Korčulu doputovali i iduće godine. Tada već rastresit rukopis čestitke ispisane drhtavom rukom, *Auguri nel 1/1 1869 a Curzola durante il pranzo di famiglia*, koju je posvetio svomu prvom unuku Matu, završio je stihom „Matuscko mio, intanto adio“.¹⁹

Šest mjeseci poslije, Eloisi i Jeru je 19. 6. 1869. u Korčuli rođen sin Josip (Nikola Ricardo Melkior). Bila je to radost i za njihova starijeg sina koji je sada odrastao uz mlađeg brata. Petogodišnji Mato Mali provodio je vrijeme uz majku, pratio njeno nadvijanje nad kolijevkom, odlazio u zajedničke šetnje ulicama grada Korčule i radovao se *nonovim* pismima koja su stizala iz Dubrovnika. Na žalost, dječčacić Josip napustio je svijet nakon osam mjeseci.²⁰ U tim teškim majčinskim trenucima, Eloiza je bila u četvrtom mjesecu trudnoće s Carlottom. Bili su to tužni dani za obitelj. Tri dana nakon bolnog rastanka s osmomjesečnom bebom, u Dubrovniku je preminuo i *nono* Mato.²¹ Carlottinom dolasku na svijet prethodile su tuge. Njeno rođenje na Korčuli bilo je obiteljska radost.

Zanimljivo, Carlotta je rođena u isti dan kao i njen *nono*, 7. kolovoza! Slavlje njena rođenja zasigurno je svih podsjećalo na veselja u kojima su u rascvjetalom vrtu obiteljskog ljetnikovca uz čarobnu rijeku Omblu, okupljeni oko trpeza ljetnog obilja, u hladovini pod gustim *pergolama* vinove loze, slavili rođendane njena djeda. Uopće, rođendani i imendani bili su njihovi obiteljski

¹⁷ Mato Zamagna Tamarić autor je spisa „Descrizione del già Stato di Ragusa, e di quanto vi si conserva al presente.“, svojevrsnoga vodiča objavljenoga na talijanskome jeziku u knjizi *Ragusa* u Splitu 1869. Godine. U tekstu o prostoru bivše Republike, obali i otocima, posebno poglavlje posvetio je Ombli. Pred kraj svoga života, u razdoblju od 1862. do 1868., na talijanskom jeziku napisao je *La storia di Ragusa*. Povijest je obuhvatila razdoblje od najstarijih vremena do 1814. godine.

¹⁸ *R.O. obitelji Zamanja, 185, sv. 11, HR-DADU.*

¹⁹ *R.O. obitelji Zamanja, 185, sv. 11, HR-DADU.*

²⁰ *Matične knjige Dubrovačke (nad)biskupije, Matična knjiga rođenih župe Korčula (1861.-1870.)*, sv. 7, str. 96, br. 36, HR-ADB.

²¹ Uzrok smrti bio je *edema polmonare*. Pokopan je 16. veljače na groblju kod Tri crkve na Boninovu. N. Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika 8: 294*. Međutim, grob s uklesanim imenom (*A Matteo Zamagna. Patrizio Ragusino. La desolata famiglia. 1870.*) i obiteljskim vlasteoskim grbom danas se nalazi podno stoljetnih čempresa na gradskom groblju Boninovo. Taj podatak doznala sam od njegova prapraunuka Petera Peterovog de Zamagna (rod. 1945.) koji s obitelji živi u Matuljima.

markeri zajedništva u koja ih je svojim nadahnutim recitiranjem vlastite poezije u podmaklim godinama života, okupljao upravo djed Mato Zamagna. Carlottini roditelji ponekad nisu bili u mogućnosti doputovati u ladanjski dvor, no *nonove* čestitke u stihovima stizale su im poštom na Korčulu i u druge gradove u kojima su živjeli.²² Carlottino rođenje na dan djedova rođendana u godini njegove smrti, u obitelj Zamagna unijela je novi dašak (u)spomena i nježnih sjećanja. Možda je Carlotta u odrasloj dobi i čitala bilješke iz dnevnika *nona* Mata koje je, u uspomeni na svog oca, Carlottina djeda, brižno čuvao njen otac Jeronim.

Odabirom imena Karolina (iako je u kasnijim sačuvanim arhivskim i rukopisnim zapisima vidljivo da se koristila imenom Carlotta), častilo se baku i djeda s majčine strane. Bio je to običaj koji se poštivao u brojnim generacijama. Tradicijska pravila ogleдалa su se u nadijevanju imena predaka i članova iz uskog rodbinskog kruga.²³ Njena baka bila je Karolina Ivančić, rodom s Malog Lošinja, a djed liječnik Karlo Magrini iz Venecije.²⁴ Njeno krsno ime bilo je Carolina Maria Olga Gaetana, posve u dosluhu s tradicijskim odabirom (čak i četiri) imena, pri čemu se osoba kasnije služila samo prvim. Njen drugo krsno ime bilo je Marija – u čast baki s očeve strane, Mariji Natali Zamagna.²⁵

Dvadeset dana nakon rođenja u Korčuli, njeni roditelji krstili su je u katedrali sv. Marka.²⁶ Krštenje, gotovo tri tjedna nakon dolaska u roditeljsko okrilje bilo je uobičajeno u 19. stoljeću i u skladu sa sve utjecajnim preporukama onodobne medicine i liječnika koji su upozoravali na opasnosti ranog izlaska

²² Takve su radosne poslanice primali i drugi članovi obitelji *Mato Mali alla carissima sua Zia Nicoletta Zamagna pel di Lei onomastico 6. Dicembre 1866.* ili na primjer, *Mato Mali, sin Jera Zamagne, šalje pozdrav Noni i Teti Mariettam, na dan njihov krsni 12 Rujna iz Korčule* (1869.). Takav je primjer i pjesma *Operato e parole del Nipote Matteo Zamagna figlio di Girolamo, nel di 15 Settembre 1867.* Ili primjerice, *Onomastico di Marietta sua Nonna a Mariettina Welzel sua Zia; Alla Cara Eloiza per il suo onomastico 21 giugno 1866. Nicoletta Zamagna sua cognata...; Pel 21. Giugno 1866, onomastico della mia Nuova Eloiza di Zamagna a Sebenico. R.O. obitelji Zamanja*, 185, sv. 11, HR-DADU.

²³ Uobičajeno je bilo da najstariji sin dobiva ime po djedu s očeve strane, sljedeći po djedu s majčine; najstarija kći imenom je častila baku s očeve, sljedeća baku s majčine obiteljske linije. Pravila su se širila u običajnom rasteru pa je idući sin dobivao ime po svome ocu, a sljedeći po stricu i tako dalje. Ženskoj i muškoj djeci davala su se i imena nekog od predaka iz obitelji. U Francuskoj su se primjerice, a taj je običaj trajao i u Dubrovniku, još tijekom 20. stoljeća, djeci na krštenju davala imena njihovih kumova i kuma. A. Violić-Koprivec, N. Vekarić, „Krsni i vjenčani kumovu katolika u Dubrovniku (1870.-1871.)“: 340.

²⁴ *Knjiga vjenčanih, Zadar; Sv. Stošija (13.1. 1858.-19.4.1866.)*, str. 53, HR-DAZD.

²⁵ O Mariji Natali Zamagna vidi: Jelena Obradović Mojaš, „Marija Natali Zamagna (1807.-1891.) u ogledalu ženske povijesti 19. stoljeća.“, u: *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 58 (2020). U tisku.

²⁶ *Matične knjige Dubrovačke (nad)biskupije (sig. 7), Matična knjiga rođenih župe Korčula (1852.-1891.)*, str. 3, HR-ADB. O domicilnim porodicama i rođenjima u obitelji Carlottina oca, Jeronima de Zamagne vidi: J. Obradović Mojaš, „Marija Natali Zamagna (1807.-1891.) u ogledalu ženske povijesti 19. stoljeća.“, (u tisku).

novorođenčeta.²⁷ Te je godine, primjerice, u Dubrovniku u župi Grad, većina djece bila krštena unutar mjesec dana od rođenja.²⁸

Kao izaslanik splitskog biskupa Marka Kalogjera, Carlottin krsni kum bio je načelnik Blata Franko Kalogjera.²⁹ Njena kuma bila je Nikoleta de Zamagna, očeva starija sestra koja je za tu prigodu iz Dubrovnika doputovala na otok. Iako nije zapisano, postoji mogućnost da je s Nikoletom na Korčuli boravila i njihova majka Marija Natali Zamagna, radujući se rođenju unuke, svega nekoliko mjeseci nakon što je postala udovica. Carlottina braća i sestre bili su jedini unuci koje je imala jer njene dvije kćeri, Marija (Marijetina) i Nikoleta, nisu imale potomstva. Okupljanje obitelji u Korčuli zbilo se svega nekoliko tjedna nakon njihova susreta u Dubrovniku zbog čitanja oporuke nona Mata, nakon čega je Carlottin otac Jeronim potpisao dokument o zatečenome stanju nasljedstva.³⁰

Osim Carlottinih krsnih imena, u tradicijski okvir valja staviti i odabir kumova koji su se 27. kolovoza 1870., s njenim roditeljima okupili u korčulanskoj katedrali.³¹ Njihov izbor u sebi je nosio dva bitna obilježja. Prvi je bio odraz crkvene norme koja je roditeljima izričito zabranjivala kumstvo vlastitom potomstvu. Uporište toj zabrani bilo je u razumijevanju kumova

²⁷ Prema preporukama Tridentskog koncila, krštenje je valjalo obaviti čim prije, a u rodnom domu bilo je dopušteno samo ako se radilo o životnoj ugroženosti djeteta (*in periculo di morte*). U takvim situacijama djecu su najčešće krstile primalje (*levatrice*). Istraživanja su, međutim, ukazala da se tijekom 19. stoljeća promijenio pristup sakramentu krštenja. Primjerice, prema zakonu i pravilima nastalim u vrijeme Revolucije, krštenje u Parizu u 19. stoljeću nije bilo obvezno. Htijući 'vratiti' stara pravila, crkvene su vlasti u preporukama isticale važnost da se dijete krsti odmah po rođenju (*le baptême immédiat*), što je značilo unutar tri dana od rođenja. Istraživanje pariških župa krajem 19. stoljeća, pokazalo je da se to pravilo sve manje poštivalo, a tijekom 1871/2. godine, čak 40% djece kršteno je mjesec dana nakon rođenja. U istom je razdoblju u talijanskim župama u Rimu, novorođenčad krštena unutar 15 dana od dolaska na svijet. A. Violić-Koprivec, N. Vekarić, „Krsni i vjenčani kumovu katolika u Dubrovniku (1870.-1871.)“: 334-335, citirano prema: Vincent Goudron, „Les pratiques du baptême à Paris et à Rome au XIXe siècle.“ *Popolazione e Storia* 2 (2006): 20.

²⁸ U Dubrovniku, u župi Grad, 1870. i 1871. godine zabilježeno je 149 ceremonijalnih krštenja, od kojih je 47,31% kršteno od osam do 30 dana nakon rođenja. U Konavlima je krštenje obavljano nakon osam do petnaest dana, dok je primjerice, u Puli rok varirao od svega nekoliko dana, ali u nekim slučajevima i više od godine nakon rođenja. A. Violić-Koprivec, N. Vekarić, „Krsni i vjenčani kumovu katolika u Dubrovniku (1870.-1871.)“: 336-338.

²⁹ Nakon što je deset godina bio biskup u Kotoru, *monsignore* Marko Kalogjera (1819.-1888.) dvadeset i dvije godine biskupovao je u Splitu. Odabirom cara u ožujku 1866., a potom i papinim imenovanjem u listopadu iste godine, izabran je za splitskog biskupa, posvetivši se tom poslanju do kraja života. D. Boras, „Prikaz roda Kalogjera.“, u: *Biskup Marko Kalogjera o 120. obljetnici smrti. Zbornik radova znanstvenog skupa održanog u prosincu 2008. u Blatu, I*, ur. Vinicije B. Lupis. Blato: Općina Blato, 2008: 17. Franko Kalogjera bio je načelnik Općine Blato u razdoblju 1870.-1877. Marinko Gjiivoje, *Otok Korčula*. Zagreb: Vlastita naklada, 1969: 58.

³⁰ Iako su imali posjede i vinograde u Slanome, Česvinci, Osojniku, Ombli, Čibači, Šipanskoj Luci, na Gromači i u Ponikvama na Pelješcu, ustanovljeno je da je iznos pasive bio veći od aktive. Najveća stavka dugovanja odnosila se na dubrovački zakladni zavod *Blaga djela* (4.564 fior. od ukupne pasive koja je iznosila 4. 780 fior.) *L'Inventario giudiziale di defunto Matteo q. Francesco di Zamagna. KS-Dubrovnik, 1870, K-87, S-IV, HR-DADU*.

³¹ *Matične knjige Dubrovačke (nad)biskupije (sig. 7), Matična knjiga rođenih župe Korčula (1852.-1891.)*, str. 3, HR-ADB.

kao duhovnih roditelja djeteta.³² Drugi važan element koji je u raširenoj društvenoj praksi obilježavao odabir kumova ogledao se u tomu što Crkva nije propisivala tko bi trebao biti kum.³³ Činjenica što joj je krsni kum bio *podestat* Blata Franko Kalogjera ne treba čuditi. Vrlo vjerojatno, radilo se o osobi iz bliskog profesionalnog, možda i prijateljskog kruga njena oca. Tog je ljeta, načelnik Franko Kalogjera obavljao prvu godinu svoje sedmogodišnje načelničke službe u Blatu.³⁴ I ta se okolnost može sagledavati u onodobnom širem kontekstu jer su, primjerice, i u pulskim matičnim knjigama rođenih često zabilježeni podatci o kumu *podestatu*, što je odražavalo poziciju roditelja – ako su roditelji bili ugledne osobe, tada su to bili i njihovi kumovi.³⁵ K tomu, načelnik Kalogjera u svečanosti sakramenta Carlottina krštenja nazočio je kao izaslanik splitskog biskupa Marka Kalogjere.

Jesu li Carlottini roditelji odabirom kuma stvarali nove ili učvršćivali stare društvene veze, s odmakom od 150 godina, ne možemo pouzdano znati. Iz ove distance, naslućuje se tek antropološka teza o oblikovanju čvrste i dugotrajne veze s odabranim kumovima svoga djeteta. Antropolog B. D. Paul smatrao je da odabir kumova afirmira dvije mogućnosti odnosa: intenzivne (ako se kumovi biraju u rodbinskom krugu čime se intenziviraju srodničke veze) i ekstenzivne (u kojima izbor kumova izvan rodbinskog kruga učvršćuje društvene veze).³⁶ U slučaju Carlottina krštenja, u odabranim kumovima zrcalile su se obje mogućnosti. Uostalom, sama činjenica što joj je krsna kuma bila očeva sestra (njena teta) Nikoleta, izraz je čvrste uzajamnosti kojom su se kao obitelj povezivali u onim dugim godinama tijekom kojih nisu živjeli zajedno, pa čak ni u istim gradovima. Nije na odmet podsjetiti kako su pravila Tridentskog koncila ujednačila društvenu praksu i ograničila broj krsnih kumova. Do tada, krštenici su imali više kumova čiji je izbor mogao doprinosti svojevrsnoj afirmaciji ili boljem pozicioniranju obitelji unutar društvene zajednice. Odluke Koncila odrazile su se na broj krsnih kumova – najviše dva kuma različitog spola u ulozi duhovnih roditelja, baš kao što je bio

³² Kumovi su i materijalno mogli pomagati u odgoju djeteta, a važnost kumstva gotovo se izjednačavala s krvnom vezom. Pojam duhovnog srodstva tijekom 20. stoljeća postupno je nestajao, pa je kumstvo u tom kontekstu gubilo na značaju. Daria Vučijević i Ivana Lazarević, „Mreža kumova u Blatu i Pupnatu na otoku Korčuli u drugoj polovici 19. stoljeća.“, u: *Analni Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 56/2 (2018): 482-483.

³³ A. Viočić-Koprivec, N. Vekarić, „Krsni i vjenčani kumovu katolika u Dubrovniku (1870.-1871.).“: 330.

³⁴ M. Gjivoje, *Otok Korčula*. Zagreb: Vlastita naklada, 1969: 58.

³⁵ A. Viočić-Koprivec, N. Vekarić, „Krsni i vjenčani kumovu katolika u Dubrovniku (1870.-1871.).“: 347.

³⁶ Ekstenzivni se odnosi pak mogu odvijati prema horizontalnoj ili vertikalnoj paradigmi, ovisno o tomu biraju li roditelji kumove iz istog društvenog sloja kojem i sami pripadaju ili na njihov poziv kumovi dolaze iz višeg ili nižeg sloja. A. Viočić-Koprivec, N. Vekarić, „Krsni i vjenčani kumovu katolika u Dubrovniku (1870.-1871.).“: 330, citirano prema: Solveig Fagerlund, „Women and men as godparents in an early modern swedish town.“ *The History of the Family* 5/3 (2000): 348.

slučaj i na Carlotinu krštenju.³⁷

Carlottini roditelji Jeronim i Eloisa mijenjali su svoja prebivališta ovisno o Jerovim službenim poslanjima. Njena teta Nikoleta živjela je s roditeljima u Dubrovniku, dok je Nikoletina mlađa sestra Marijetina sa svojim suprugom Josipom Welzelom, živjela na elafitskom otoku Šipanu nadomak Dubrovniku. Uz obiteljske imendanske svečanosti koje su proslavljali u okrilju starog ljetnikovca, svečane prigode sakramenata bile su im nježni povodi susreta i zagrljaja. Primjerice, šest godina prije Carlottina rođenja, dok su njeni roditelji s tek dvomjesečnim starijim bratom Matom živjeli u Šibeniku, njen otac Jero otputovao je u Dubrovnik kako bi svojoj mlađoj sestri Marijetini bio vjenčani kum.³⁸ Uostalom, i na samom vjenčanju Carlottinih roditelja u Zadru, jedan od kumova njena oca Jera bio je njegov stric (i brat njegove majke) Mato Natali iz Dubrovnika.³⁹ Međusobna obiteljska kumstva njegovana su tako u Carlottinoj obitelji kroz više generacija, unoseći u svečanosti ceremonijalnih sakramenata notu obiteljske pris(ut)nosti. Postoji i uvjerenje kako je biranje kumova među rodbinom osobito jačalo tijekom 19. stoljeća, i to uslijed širenja građanske ideologije obitelji s naglascima na ljubav, posvećenost i intimnost, a ne ekonomski interes. Smatra se kako je na trend familijarizacije kumstava u zapadnoj Europi utjecao proces demografske tranzicije.⁴⁰ Dakle, odabir kumova (*padrini*) i svjedoka (*testimoni*) temeljio se na rodbinskoj, prijateljskoj ili interesnoj matrici. Njihov upis u matice rođenih katkad se upisivao u podrubrike; zasebno za kumove i posebno za svjedoke.⁴¹ U upisu Carlottina krštenja to nije bio slučaj jer su i kum i kuma bili su upisani u zajedničku rubriku.

Carlottino krštenje okupilo je na otoku dio obitelji. Pisanih tragova o tomu kako su proveli obiteljske dane - nema. Nije poznato ni u kojoj su kući u Korčuli stanovali. U vrijeme Carlottina rođenja ušćuvanije kule korčulanskih zidina javnom dražbom bile su dane u najam nekolicini privatnika, a spomenička jezgra mijenjala je svoju fizionomiju. Naime, iako je graditeljsko naslijeđe unutar povijesnog kamenog prstena bilo oblikovano već tijekom 15.

³⁷ K tome, krsno kumstvo se smatralo duhovnim srodstvom pa je u tom smislu predstavljalo zapreku ženidbi. D. Vučijević i I. Lazarević, „Mreža kumova u Blatu i Pupnatu na otoku Korčuli u drugoj polovici 19. stoljeća.“: 483; A. Viočić-Koprivec, N. Vekarić, „Krsni i vjenčani kumovu katolika u Dubrovniku (1870.-1871.).“: 331.

³⁸ *Matična knjiga vjenčanih Grad 1858-1876*, sig. 7., sv. 9, br. 24, str. 34, HR-ADB.

³⁹ *Knjiga vjenčanih, Zadar. Sv. Stošija (13.1. 1858.-19.4.1866.)*, str. 53, HR-DAZD-1799.

⁴⁰ A. Viočić-Koprivec, N. Vekarić, „Krsni i vjenčani kumovu katolika u Dubrovniku (1870.-1871.).“: 343, citirano prema: G. Alfani, V. Gourdon i A. Vitali: „Social customs and demographic change: The case of godparenthood in Catholic Europe.“: 5-7.

⁴¹ A. Viočić-Koprivec, N. Vekarić, „Krsni i vjenčani kumovi katolika u Dubrovniku (1870.-1871.).“: 328, 342.

i 16. stoljeća, barok je tom prostoru donio nove vizure predgrađa, ne samo podno zidina nego i u smislu budućeg središta grada, koji se širio obalom s obje strane stare gradske jezgre.⁴² Gradski oci u 19. su se stoljeću susretali i s problemom zapuštenih ruševnih kuća koji je u urbanom razvoju grada bio prisutan još od ranog srednjovjekovlja. Nagla izgradnja izvan stare gradske jezgre taj je problem učinila još vidljivijim jer su mnogi primjeri izrazitog naslijeđa s gotičkim prozorima, triforama, balkonima i konsolama, naknadnim graditeljskim intervencijama bila pojednostavljena, čime se oštetilo i trajno izgubilo brojne primjere korčulanske gotičke arhitekture i bogato klesanih ukrasa i pročelja. Srećom, pregradnje su ipak poštivale izvornu usmjerenost ulica, veličinu povijesnih zdanja i izgled trgova, pa se 'silueta grada i raster ulica i trgova' nisu izmijenili.⁴³ Gradonačelnik Korčule tih je godina (1869.-1871.), u svom drugom mandatu, bio dr. Ivan Smrkinić.⁴⁴ Međutim, Carlottina obitelj nije se na Korčuli zadržala dugo. Tijekom svog kratkog boravka u gradu, mogla je primjerice, svjedočiti drugom desetljeću graditeljskih radova crkve sv. Justine ali ne i početku radova na biskupskom dvoru. Radovi na tom *palacu* počeli su 1876., a obitelj Zamagna u to se vrijeme već spremala na odlazak s otoka.

Nakon Korčule, Carlottin otac preuzeo je novu službu i obitelj je preselila u Trogir. U tom je gradu 1876. rođen njen mlađi brat Henrik (Heinrich-Armin-Karmel 1876.-1955.). Dvije godine poslije, Carlotti je u Trogiru rođena sestra Irma (Marija *1878.).⁴⁵ Jeru i Eloisi de Zamagna (vrlo vjerojatno) u Trogiru se 1881. rodio i najmlađi sin Savino.⁴⁶ Tijekom službovanja u Trogiru, njen otac Jero održavao je prijateljsku ali i profesionalnu korespondenciju s članovima zadarske obitelji Francesca Borellija. To je prijateljstvo bilo začeto još u razdoblju njegove mladosti i života Zadru nakon završenog studija u Grazu.⁴⁷

Iz oskudnih tragova o Carlottinu životu, čini se da je upravo Zadar bio grad u koji su preselili nakon očeve službe u Trogiru. Izvjesno je da se u svojoj devetnaestoj godini, Carlotta udala za Božana Ivana Kalebića (Natale Giovanni

⁴² U drugoj polovici 19. stoljeća, spomenička jezgra doživjela je oštećenja, 1878. godine srušen je pojas gradskih zidina s dvije kule na istočnoj i djelomično na zapadnoj strani zida. Zapadni ulaz u grad bio je izmijenjen izgradnjom neobaroknog stubišta, a brojne pregradnje narušavale su naslijeđeni sklad unutar povijesnih zidina. Alena Fazinić, „Graditeljska djelatnost u Korčuli u XIX stoljeću.“, u: *Dubrovnik* 6 (1978): 34-35. Alena Fazinić, „Srednjovjekovne zidine grada Korčule.“, u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, No. 12-13, 1988: 84.

⁴³ A. Fazinić, „Graditeljska djelatnost u Korčuli u XIX stoljeću.“: 35.

⁴⁴ M. Gjivoje, *Otok Korčula*: 57.

⁴⁵ N. Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika* 8: 443.

⁴⁶ <https://www.gkzd.hr/zadaretro/fotografija/la-belle-%C3%A9poque> (pristup: lipanj, 2020.).

⁴⁷ U obiteljskoj ostavštini obitelji Borelli u zadarskom arhivu čuvaju se pisma Girolama de Zamagna upućena Francescu Borelliju. *Obitelj Borelli. Korespondencija Francesca Borellija*, 2.3.4. 107 (8), HR-DAZD-635.

Luigi Calebich *1862.). Vjenčanje je bilo 27.11. 1889. u katedrali Sv. Stošije, na istom mjestu gdje su brak sklopili i njeni roditelji. Vjenčao ih je kanonik Marko Fačini. Svjedoci su bili: Antun Brčić, Nikola Nardelli, Mato Grošeta, Frano Cambj, Petar Kalebić i Enrico Strabach iz Beča.⁴⁸ O Carlottinu životu iz tog razdoblja malo se zna, no izgledno je da su ubrzo nakon vjenčanja preselili u Šibenik gdje im se 27. 4. 1895. rodio sin Corrado.⁴⁹ Obolivši od šarlaha u osmoj godini, oglušio je još u dječjačkoj dobi. Carlotta je imala troje djece, uz Corrada i dvije kćeri; Mariju koja je preminula kao devetogodišnja djevojčica i Graziellu koja se udala za potomka ugledne šibenske obitelji Šupuk. Imali su troje djece.⁵⁰

Dječak Corrado Calebich

(Foto: Tomaso Burato, Zadar).

Fotografija iz obiteljskog albuma Anne Sotti, Corradove unuke i prauunuke Carlotte de Zamagna Calebich.

Carlottina mlađa sestra Irma Marija udala se za Ivana Ferdinanda Tichyija (*1869.) s kojim je imala četvero djece.⁵¹ Carlottin najmlađi brat, arhitekt i fotoamater Savino de Zamagna početkom 20. stoljeća živio je u Trstu,

⁴⁸ *Knjiga vjenčanih, Zadar, Sv. Stošija (1882.-1890.)*, str. 85, HR-DAZD-2060. Kanonski propisi nalagali su da se kumovi na vjenčanju nazivaju svjedocima. Biranje vjenčanih kumova među rodbinom, a u pravilo se radilo o muškim osobama, u to je vrijeme bilo manje uobičajeno. Prema nekim običajima (primjerice, konavoskim), vjenčani se kum nije birao među rodbinom već se uzimao prijatelj. A. Violić-Koprivec, N. Vekarić, „Krsni i vjenčani kumovu katolika u Dubrovniku (1870.-1871.).“: 355, 360.

⁴⁹ Na ovim i svim drugim podatcima koji osvjetljavaju osobe i događaje iz Carlottine uže obitelji tijekom 20. stoljeća, na pomoći zahvaljujem Petri (Peterovoj) de Zamagna (*1958.), unuci Carlottina brata Henrika, koja danas živi u Münchenu kao i Anni Sotti, prauunuci Carlotte de Zamagna Calebich i unuci njena sina Corrada, koja s obitelji danas živi u Padovi.

⁵⁰ *Zbirka matičnih knjiga i parica matičnih knjiga Zadarske nadbiskupije, Župa Sv. Stošije, Knjiga krštenih 1840.-1950*, str. 7, HR-AZDN-43. Graziellin suprug bio je potomak Ante Šupuka (1838.-1904.), prvog hrvatskog načelnika Šibenika (1872-1903), za čijeg je mandata 1877. u općinsku administraciju, kao službeni, uveden hrvatski jezik. Njegovo poduzeće *Ante Šupuk i sin* sagradilo je na rijeci Krki 1895. prvu hidroelektranu Krka koja je radila do početka Prvog svjetskog rata, pa je Šibenik, kao jedan od prvih gradova u svijetu, dobio javnu rasvjetu na izmjeničnu struju. Opširnije o obitelji koja je ostavila znatne tragove kulturološkog, gospodarskog i komunalnog razvoja Šibenika i okolnoga kraja: Šupuk, Ante. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=60039> (pristup: rujanj, 2020.).

⁵¹ N. Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika* 8: 443. Na podatku o njihovu potomstvu zahvaljujem Petri (Peterovoj) de Zamagna (*1958.), unuci Carlottina brata Henrika.

ostavljajući za sobom umjetničke tragove.⁵² Carlottin otac Jeronim, posljednje godine života proveo je sa suprugom Eloisom u Zadru, gdje je i umro 1913. godine.

Za to vrijeme, 1914. godine Carlotta je s obitelji živjela u Šibeniku gdje je njen suprug Božan bio poglavarSKI činovnik, a godinu poslije – savjetnik. Bile su to godine početka viora Prvog svjetskog rata. U onodobnom tisku među građanima Šibenika spominje se Natale (Božan) Calebich koji je u rujnu 1914., među trinaest donatora, Crvenome križu uplatio najveći iznos, a njegovo ime upisano je i među uplatiteljima u travnju 1915. godine. Spominje se i u zapisima o humanitarnim uplatama u škrobici stolne crkve sv. Jakova, na uspomenu pokojnika.⁵³ Carlotta de Zamagna Calebich tih je godina i osobno sudjelovala u svojevrsnom građanskom aktivizmu kao ‘počasna potpredsjednica Odbora za sakupljanje prinosa potpore obiteljima mobiliziranih’, kojim se u Šibeniku upućivao poziv građanstvu za ‘pružanjem što obilatije pripomoći’. Među imenima ‘plemenitih gospogja’ članica odbora, bila je i Graziella Šupuk.⁵⁴ Tijekom 1917. godine Carlotta je još uvijek živjela u Šibeniku. Doznaje se to opet posredno, uvidom u uplatu koju je osobno (potpisana kao *Carlotta Calebich rogi. pl. Zamagna*), dobrovoljno priložila *Skrbi za dalmatinsku mladež*.⁵⁵ Godinu poslije, u spomen na barunicu Erminu Medici, u ožujku 1918. njen suprug Božan uplatio je novčani prilog *Zemaljskoj zakladi za udovice i siročad*.⁵⁶

Nakon školovanja u Rimu, Carlottin sin Corrado vjenčao se u Zadru 1923. za Mariju (Carmelu) de Saraca (17.7.1900.).⁵⁷ Njegova žena bila je rodom s otoka Hvara, ali je podrijetlom svoga djevojačkog prezimena, poput

⁵² Godine 1902. snimio je fotografije veslačkoga društva *Diadora*, darujući ih „s lijepim željama, rečenom društvu“, a 1905. u Trstu je izložio vedute gradova. „Na fotografskoj izložbi u Trstu svidjeli su se izlošci našega mladoga sugrađanina gospodina Zamagne. To su vedute i fotografska povećanja Zadra, Splita itd. Prekrasni različiti fotografski motivi našega Grada“. U Trstu je 1911. godine diplomirao arhitekturu i otvorio projektni biro. Njegovo ime susreće se u Dubrovniku 1941. godine. <https://www.gkzd.hr/zadaretro/fotografija/biografski-leksikon>; <https://www.gkzd.hr/zadaretro/fotografija/la-belle-%C3%A9poque>, (pristup: lipanj, 2020.).

⁵³ *Hrvatska misao*, II, br. 99, (Šibenik, 17. rujna 1914.), str. 1; *Hrvatska misao*, III, br. 73, (Šibenik, srijeda 28. travnja, 1915.), str. 2.

⁵⁴ *Hrvatska misao*, II, br. 63, (Šibenik, 3. kolovoza, 1914.), str. 2.

⁵⁵ *Smotra Dalmatinska, La Rassegna Dalmata*, 11. 8. 1917., god XXX, br. 64. http://212.92.192.228/digitalizacija/novine/smotra-dalmatinska_1917_064.pdf (pristup: lipanj, 2020.)

⁵⁶ „Il sig. Natale Calebich i.r. consigliere di luogotenenza da Sebenico ha versato l'importo di cor. 5 (cinque) per onorare la memoria della defunta sig.ra Erminia contessa dei Medici.“ *Smotra Dalmatinska, La Rassegna Dalmata*, 27. 3. 1918, god XXXI, br. 25. http://212.92.192.228/digitalizacija/novine/smotra-dalmatinska_1918_025.pdf (pristup: lipanj, 2020.)

⁵⁷ U genealogiji obitelji zabilježeno je da su brak sklopili 7. veljače, 1922. (N. Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika*, 8: 305.), međutim u prijepisima matičnih knjiga u arhivu Zadarske nadbiskupije, upisani podatci sklopanje braka datiraju godinu poslije (4. ožujka, 1923.). *Zbirka matičnih knjiga i parica matičnih knjiga Zadarske nadbiskupije, Župa Sv. Stošije, Knjiga krštenih 1840.-1950*, str. 7, HR-AZDN-43.

Carlote, pripadala krugu dubrovačkih vlasteoskih obitelji.⁵⁸ Živjeli su u Zadru u kući koja je pripadala hvarskoj obitelji Marijine majke (*domic. al No. 5, casa Bucchich, Viale Tommaseo*).⁵⁹ U toj im se kući, smještenoj u staroj gradskoj jezgri na zadarskom poluotoku, 7. 3. 1925. u 11.30, uz pomoć primalje Tereze ud. Benevenia, rodila kći Carla. Roditelji su je krstili 11. travnja u katedrali Sv. Stošije, u istom sakralnom zdanju u kojem su dvije godine ranije sklopili brak. Krsna imena bila su joj Carla Graziella Maria, a njeni kumovi; očeva sestra Graziella Šupuk i djed s majčine strane Natale de Saraca, umirovljeni državni službenik iz Zadra. Obred krštenja u zadarskoj katedrali vodio je kanonik Carlo Ballarin.⁶⁰ Nema spomena o tome da je krštenju unuke nazočila i njena baka Carlotta koja je, čini se, tih godina sa suprugom Božanom živjela u Trstu. Njihova kći Graziella (rođ. Calebich) Šupuk ostala je živjeti u Šibeniku sa svojom obitelji.⁶¹

Nažalost, 1928. godine Carlotta i njen suprug Božan doživjeli su duboku roditeljsku tugu jer je u trideset i trećoj godini života u Trstu preminuo njihov sin Corrado. Uzrok je bio, sa zakašnjenjem dijagnosticirana, jaka upala slijepog crijeva. Njegovi potomci i danas smatraju kako je Corradov dolazak u Trst bio povezan s mogućim operativnim zahvatom za koji je, očito, bilo kasno.⁶² Ta je tragedija za sobom ostavila tri ožalošćene žene; Corradovu majku, mladu suprugu i trogodišnju kćer. Majčinsku žalost u tim je dramatičnim događajima, Carlotta mogla podijeliti i sa svojom osamdesetogodišnjom majkom Eloisom koja je živjela u Zadru. Nakon Corradova pogreba na zadarskom gradskom groblju, supruga Marija i kći Carla preselile su se u Trst i sve do četrdesetih godina 20. stoljeća živjele s bakom Carlottom.

⁵⁸ Marija de Saraca Calebich bila je kći Boža Orsatova Sarace i Hvaranke Josipe Bučić. Imala je devetoro braće i sestara, rođenih u Dubrovniku, na Hvaru i u Zadru. Pripadala je ogranku roda Saraca u Zadru i Padovi. N. Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika*, 8: 305. Prenoseći sjećanja iz obiteljske predaje, Anna Sotti kazala je kako je Marija de Saraca imala jedanaestoro braće i sestara.

⁵⁹ *Zbirka matičnih knjiga i parica matičnih knjiga Zadarske nadbiskupije, Župa Sv. Stošije, Knjiga krštenih 1840.-1950*, str. 7, HR-AZDN-43. Ondašnja Viale Tommaseo je danas Pavlinovićeve ulica u Zadru. <https://www.dazd.hr/attachment/preview/5c657ccdc3bab/dazd-385-zbirka-fotografija.pdf> (pristup: rujna, 2020.)

⁶⁰ *Zbirka matičnih knjiga i parica matičnih knjiga Zadarske nadbiskupije, Župa Sv. Stošije, Knjiga krštenih 1840.-1950*, str. 7, HR-AZDN-43. Zahvaljujem Anamarii Perović iz Arhiva Zadarske nadbiskupije na pomoći u prikupljanju podataka.

⁶¹ Prema kazivanju Grazie Sotti i Petre de Zamagna, njihovi potomci danas žive u Zadru i u Vicenzi u talijanskoj regiji Veneto. Graziella Šupuk (rođ. Calebich) nakon smrti supruga ponovno se udala. Njen drugi suprug bio je Ivan Inchiostri. Vidi: http://212.92.192.228/digitalizacija/novine/katolik_1937_38.pdf str. 4; (pristup: rujna, 2020.)

⁶² Usmenu predaju o davnim događanjima u obitelji prenijela je Anna Sotti.

Božan (Natale) Calebich, Carlotta de Zamagna Calebich, Natale de Saraca, Marija de Saraca Calebich s kćerkom Carlom. (Fotografija iz albuma Carlottinih potomaka.)

U međuvremenu, u Zadru je 1935. u 90. godini umrla Carlottina majka Eloisa.⁶³ Po svemu sudeći, Carlotta je u to vrijeme još uvijek sa suprugom i obitelji živjela u Trstu. O tom razdoblju njihova života ne zna se mnogo, no izvjesno je da je nakon Drugog svjetskog rata, obitelj iz Trsta preselila u Padovu. Sa sobom su nosili i rijetke uspomene iz obiteljske ostavštine. U tom je gradu Carla započela novo životno poglavlje. Udala se za Gina Sottija. Imali su petero djece. Preselivši se sa sinovljevom obitelji u Padovu, Carlotta je imala sreću ugledati i svoje praunuke, Carlinu djecu: Mariju Graziju (*1947.), Rossellu (*1951.) i sestre blizanke Annu i Luciu (*1952.). Svog praunuka Alda (*1965.) nije uspjela dočekati.

Carlottina unuka Carla Calebich Sotti sa svojim kćerima. (Fotografija iz obiteljskog albuma.)

⁶³ *Osmrtnica contesse Eloise ved. de Zamagna*, kutija br. 41 (N9-11), N11, 189/1, CLXXXIX/1, br. 140 (str. 143), HR-DADU 276.

Carlotta de Zamagna Calebich u dubokoj starosti, u svojoj devedeset i drugoj godini napustila je ovaj svijet 1962. godine. Njeno vječno počivalište je na glavnom gradskom groblju u Padovi. Carlottina nevjesta Marija Saraca Calebich, doživjevši devedesetu godinu, umrla je 1990. u Lendinari u regiji Veneto. U siječnju 2008. godine, na padovanskom groblju, obitelj se oprostila i od njene jedine kćeri Carle. Tužna godina u obitelji bila je i 2012. u kojoj je umrla Carlina kći, Rossella.⁶⁴

Praunuci Carlote de Zamagna Calebich i danas žive u Padovi. Od Carlottina mlađeg brata Henrika (Heinricha-Armina-Karmela 1876.-1955.), časnika u austrougarskoj mornarici,⁶⁵ nastao je ogranak roda Zamagna u Puli, Beču i Zagrebu.⁶⁶ Henrik Zamagna (1876.-1955.) i njegova žena Aurelia-Erna-Friga (1893.-1974.) imali su dvojicu sinova - Petera (1915.-2003.) i Iva (1917.-2008.) - od kojih su nastali ogranci roda Zamagna u Zagrebu, Matuljima, Salzburgu, Stuttgartu, Münchenu i Milanu. U tim gradovima i danas žive njihovi potomci.⁶⁷

Iz obiteljskih sjećanja dviju praunuka iz obiteljskog stabla Zamagna; Carlote i njena brata Henrika - Anne Sotti (iz Padove) i Petre de Zamagna (iz Münchena), satkane su slike obitelji u generacijskim odmacima iz kojih se negdje u daljini sluti davno dubrovačko ishodište vlasteoskih korijena. Logičnim se činilo postaviti pitanje – kako današnji potomci Carlote de Zamagna Calebich nose u sebi misao o Dubrovniku, gradu njihovih davnih predaka? Odgovor su ponudili njeni praunuci naglašavajući kako se i nakon dugih desetljeća življenja u Italiji i dalje osjećaju dijelom podneblja hrvatske obale i uvijek rado vraćaju u domovinu svojih predaka.⁶⁸

Istraživanje životnog puta Carlote de Zamagna Calebich osvjetljava slike davnih vremena u kojima se (stereotipna predodžba i) uloga žene prepoznava prvenstveno u majčinskom i obiteljskom poslanju. Žena je u arhetipskim značenjima u većini patrijarhalnih društava zauzimala mjesto koje nije odveć izlazilo izvan okvira njene reproduktivne uloge. Uostalom, predindustrijska društva naglašavala su rađanje i odgoj djece kao ženski 'izdvojeni' cilj i njen

⁶⁴ Na ovim podatcima zahvaljujem Anni Sotti, praunuci Carlote de Zamagna Calebich i praunuci njena brata Henrika, Petri Peterovoj de Zamagna (*1958.).

⁶⁵ U rukopisnoj ostavštini obitelji Zamagna u Državnom arhivu u Dubrovniku čuvaju se razni dokumenti: liječničke i radne potvrde te svjedodžbe o dobrom vladanju Henrika Conte de Zamagne pok. Jera. Sačuvana je i potvrda kojom se Henrik Zamagna potpisuje kao pomorski kapetan nastanjen u Dubrovniku. Svi dokumenti datiraju iz dvadesetih godina 20. stoljeća. *R.O. obitelji Zamanja*, 185, sv. 1, HR-DADU.

⁶⁶ N. Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika*, 8: 444.

⁶⁷ O ograncima roda Zamagna u 20. stoljeću opširnije vidi: N. Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika*, 8: 443-445.

⁶⁸ Anna Sotti (Carlottina praunuka) kazala je kako Dubrovnik i dalje nazivaju Ragusa, a njen nećak, noseći emotivno u sebi prostor podrijetla i pripadnosti, nerijetko kaže da se 'osjeća kao Dalmatinac'.

najvažniji izvor zadovoljstva i statusa.⁶⁹ Istodobno, u ovom istraživanju ukazali su se zametci 'ženskog' sudjelovanja u građanskom životu u godinama Prvog svjetskog rata.

Carlottine životne putanje osjenčale su ujedno i tragove potomaka dubrovačke vlastele, koji su padom Republike napuštali ishodišni prostor Dubrovnika raselivši se i započinjući nove životne putove u brojnim europskim gradovima u kojima i danas žive njihovi potomci. U toj široko razgranatoj slici njihovih današnjih životnih sredina i odabranih podneblja, pomalo zaboravljen ostaje i rodni Carlottin grad Korčula.

IZVORI:

1. *Knjiga vjenčanih, Zadar, Sv. Stošija (13.1. 1858.-19.4.1866.)*, HR-DAZD-1799.
2. *Knjiga vjenčanih, Zadar, Sv. Stošija (1882.-1890.)*, HR-DAZD-2060.
3. *L'Inventario giudiziale di defunto Matteo q. Francesco di Zamagna. KS-Dubrovnik, 1870, K-87, S-IV*, HR-DADU.
4. *Matična knjiga vjenčanih Grad 1858-1876*, sig. 7., sv. 9, br. 24, HR-ADB.
5. *Matične knjige Dubrovačke (nad)biskupije (sig. 7), Matična knjiga rođenih župe Korčula (1852.-1891.)*, HR-ADB.
6. *Matične knjige Dubrovačke (nad)biskupije, Matična knjiga rođenih župe Korčula (1861.-1870.)*, sv. 7, br. 36, HR-ADB.
7. *Obitelj Borelli. Korespondencija Francesca Borellija*, 2.3.4. 107 (8), HR-DAZD-635.
8. *Osobni fond dr. Ernest Katić*, kutija br. 41 (N9-11), N11, 189/1, CLXXXIX/1, br. 140, HR-DADU 276.
9. *Razni spisi Namjesništva*, sv. 33, 122, HR-DAZD-88.
10. *R.O. obitelji Zamanja*, 185, HR-DADU.
11. *Zbirka matičnih knjiga i parica matičnih knjiga Zadarske nadbiskupije, Župa Sv. Stošije, Knjiga krštenih 1840.-1950*, HR-AZDN-43.

LITERATURA:

1. Boras, Damir. »Prikaz roda Kalogjera.«, u: *Biskup Marko Kalogjera o 120. obljetnici smrti. Zbornik radova znanstvenog skupa održanog u prosincu 2008. u Blatu, I*, ur. Vinicije B. Lupis. Blato: Općina Blato, 2008: 11-20.
2. Chamberlain, Geoffrey. »British maternal mortality in the 19th and early 20th centuries.«, u: *Journal of the Royal Society of Medicine*, Vol. 99/11, 2006: 559-563.

⁶⁹ Kornelija Kuvač-Levačić, »Reprezentacija ženske neplodnosti u hrvatskoj tradicijskoj kulturi i književnosti od kraja 19. do početka 21. stoljeća.«, u: *Narodna umjetnost* 50/2 (2013): 189.

3. Fagerlund, Solveig. »Women and men as godparents in an early modern swedish town.« *The History of the Family* 5/3 (2000): 347-357.
4. Fazinić, Alena. »Graditeljska djelatnost u Korčuli u XIX stoljeću.«, u: *Dubrovnik* 6 (1978): 33-40.
5. Fazinić, Alena. »Srednjovjekovne zidine grada Korčule.«, u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti, No. 12-13*, 1988: 81-87.
6. Gjivoje, Marinko. *Otok Korčula*. Zagreb: Vlastita naklada, 1969.
7. *Hrvatska misao*, II, br. 63, (Šibenik, 3. kolovoza, 1914.).
8. *Hrvatska misao*, II, br. 99, (Šibenik, 17. rujna 1914.).
9. *Hrvatska misao*, III, br. 73, (Šibenik, 28. travnja, 1915.).
10. Ivković, Frane. »Ustroj općine Vela Luka.«, u: *Zbornik Vela Luka na putu samosvojnog razvoja*, ur. Franko Mirošević. Vela Luka: Općina Vela Luka, 2000: 167-182.
11. Kornelija Kuvač-Levačić, »Reprezentacija ženske neplodnosti u hrvatskoj tradicijskoj kulturi i književnosti od kraja 19. do početka 21. stoljeća.«, u: *Narodna umjetnost* 50/2 (2013): 188-203.
12. Lazarević, I. i Vekarić, N. »Stanovništvo Blata na Korčuli (1870.-1880.): početak demografske tranzicije.«, u: *Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj*, prir. Nenad Vekarić i Božena Vranješ-Šoljan. Zagreb, Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Sveučilište u Dubrovniku, 2009: 219-241.
13. Obad, Stijepo. »Putovanje cara Franje Josipa I. po Dalmaciji 1875.«, u: *Dalmacija 1870-ih u svjetlu bečke politike i 'Istočnoga pitanja'*, ur. J. Vrandečić i M. Trogrlić. Zadar: Odjel za povijest Sveučilišta u Zadru, 2007.
14. Obradović Mojaš, Jelena. »Marija Natali Zamagna (1807.-1891.) u ogledalu ženske povijesti 19. stoljeća.«, u: *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 58 (2020): 229-252.
15. Obradović Mojaš, Jelena. »Mato Zamagna (1800.-1870.), povjesničar i pjesnik.«, u: *Mato Zamagna, Jelena Obradović Mojaš, Ivana Lovrić Jović, Kolende. Transkripcija i studije*. Dubrovnik: Dubrovačke knjižnice, 2018.
16. Puljizević, Kristina. *U ženskim rukama. Primalje i porođaj u Dubrovniku (1815.-1918.)*. Zagreb, Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2016.
17. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika* 8. Zagreb, Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2017.
18. Vekarić, N. i Vranješ-Šoljan, B. »Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj.«, u: *Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj*, prir. Nenad Vekarić i Božena Vranješ-Šoljan. Zagreb, Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Sveučilište u Dubrovniku, 2009: 9-61.
19. Viočić-Koprivec, A. i Vekarić, N. »Krsni i vjenčani kumovu katolika u Dubrovniku (1870.-1871.)«., u: *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 54/2 (2016): 327-370.

20. Vučijević, D. i Lazarević, I. »Mreža kumova u Blatu i Pupnatu na otoku Korčuli u drugoj polovici 19. stoljeća.«, u: *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 56/2 (2018): 479-500.
21. Wertheimer-Baletić, Alica. *Stanovništvo i razvoj*. Zagreb: Mate d.o.o, 1999.

KAZIVAČI:

1. Anna Sotti (rođ. 1952.)
2. Petra Peterova de Zamagna (rođ. 1958.).
3. Peter Peterov de Zamagna (rođ. 1945.).

MREŽNI IZVORI:

1. <https://www.gkzd.hr/zadaretro/fotografija/la-belle-%C3%A9poque>
2. <https://www.gkzd.hr/zadaretro/fotografija/biografski-leksikon>
3. <https://www.dazd.hr/attachment/preview/5c657ccdc3bab/dazd-385-zbirka-fotografija.pdf>
4. *Smotra Dalmatinska, La Rassegna Dalmata*, 11. 8. 1917., god XXX, br. 64. http://212.92.192.228/digitalizacija/novine/smotra-dalmatinska_1917_064.pdf
5. *Smotra Dalmatinska, La Rassegna Dalmata*, 27. 3. 1918, god XXXI, br. 25. http://212.92.192.228/digitalizacija/novine/smotra-dalmatinska_1918_025.pdf
6. Šupuk, Ante. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=60039>
7. Šupuk, Graziella. http://212.92.192.228/digitalizacija/novine/katolik_1937_38.pdf

**KORČULAN ORIGIN OF CARLOTTA
DE ZAMAGNA CALEBICH
(1870.-1962.)**

ABSTRACT

This work reconstructs the biography of Carlotta de Zamagna Calebich (Korčula, 1870 – Padua, 1962) based on the archival material and correspondence with her descendants. Her biography gives an insight into the position of women in the late 19th and first half of the 20th century, as well as the mentality and strength of motherhood. Examinations of various aspects of her role and status within her family and social relations have revealed hitherto unknown data on the paths and destinies of the descendants of the displaced Dubrovnik nobles to whose circles Carlotta's family belonged to since the time of the Dubrovnik Republic.

KEY WORDS: *Carlotta de Zamagna Calebich, 19th century, biography, motherhood, women in history, Dubrovnik, Korčula, Zadar, Padua.*